

Privatisering av det statliga våldsmonopolet:

En studie av debatten om ordningsvaktens handlingsutrymme utifrån
Hötorgetincidenten 2019

Abstract

I januari 2019 ingrep två ordningsvakter då en gravid kvinna och hennes dotter påträffades utan biljett på tunnelbanan. Vid Hötorget avvisades de. Situationen eskalerade då kvinnan gjorde motstånd och de båda ordningsvakterna tog ett hårdare grepp om situationen. Kvinnan blev då utdragen ur tunnelbanevagnen och pressad mot en bänk med den gravida magen nedåt. Vittnen beskriver en våldsamt situation och deras mobilkameror vittnar om övervåld. Många är de röster som höjts och kommit till tals efter händelsen.

Följt på incidenten har en livlig debatt om ordningsvaktens handlingsutrymme väckts medialt. Genom en kombinerad diskurs- och argumentationsanalys analyseras de problembeskrivningar och förslag på problemlösningar som argumenteras kring i debatten. Det teoretiska ramverkets fem bidragande aspekter utgör glasögonen genom vilka debatten studeras. Aspekterna är: *det statliga ansvaret för regleringen av de privata ordningsvakterna*, samt *civilbefolkningens olika inställning till poliser respektive vakter* till följd av skillnader i tjänstepersonernas: *utbildning, befattning, legitimitet och legalitet*.

Nyckelord: ordningsvakter, handlingsutrymme, våldsmonopol, debatt, diskursanalys

Antal ord: 9829

Innehållsförteckning

1	Inledning	3
1.1	Syfte.....	4
1.2	Disposition.....	4
1.3	Bakgrund.....	5
1.3.1	Polisbrist, privatisering och det statliga våldsmonopolet.....	5
1.3.2	Tjänstepersoners handlingsutrymme.....	6
1.3.3	Skillnader, likheter och relationen mellan poliser och ordningsvakter.....	7
1.4	Tidigare forskning.....	8
1.4.1	““Private” security guards: Privatized force and State responsibility under international human rights law”.....	9
1.4.2	“Young people’s conceptions of trust and confidence in the crime control system: Differences between public and private policing”.....	9
2	Teori	10
2.1	Teoretiskt ramverk och bidragande aspekter.....	10
3	Metod	11
3.1.1	Foucaultinspirerad diskursanalys som metod.....	11
3.1.2	Argumentationsanalys som metod.....	12
3.1.3	Kombinerad diskurs- och argumentationsanalys.....	13
4	Material och avgränsningar	13
4.1	Material.....	13
4.2	Materialets avgränsningar.....	14
5	Redogörelse, analys och diskussion	15
5.1	”Ett oanständigt hat mot en hel yrkesgrupp”.....	15
5.1.1	Argumentation, analys och diskussion.....	16
5.2	”Vi måste bryta tystnadskulturen inom vaktyrket”.....	19
5.2.1	Argumentation, analys och diskussion.....	19
5.3	”Nu behövs långsiktiga regler för ordningsvakter”.....	23
5.3.1	Argumentation, analys och diskussion.....	23
5.4	”Polisbristen tvingar fram allt fler väktare”.....	26
5.4.1	Argumentation, analys och diskussion.....	26
5.5	”Inget barn ska se sin mamma nertryckt mot en bänk”.....	27
5.5.1	Argumentation, analys och diskussion.....	27
5.6	”Nu måste vi få skydd från väktarnas våld”.....	30
5.6.1	Argumentation, analys och diskussion.....	30
6	Slutsatser	32
7	Förslag på vidare forskning	33
8	Referenser	34

1 Inledning

Den 31 januari 2019 satt en gravid kvinna och hennes femåriga dotter på tunnelbanan i centrala Stockholm. Två ordningsvakter bad kvinnan att visa upp giltigt färdbevis. Kvinnan som saknade biljett konfronterades av de båda vakterna. Situationen ska enligt vittnen ha eskalerat i tumult.

Ordningsvakterna beskriver att kvinnan ska gjort våldsamt motstånd, varför de bestämt sig för att avvisa henne från tunnelbanan vid Hötorget. På vittnens videoinspelningar syns hur de båda vakterna drar kvinnan ur tunnelbanevagnen och trycker ner henne på mage mot en bänksits på perrongen. Runt den gravida kvinnan och de båda vakterna samlas ytterligare en handfull ordningsvakter som kallats dit som förstärkning. Vittnen ropar åt ordningsvakterna att sluta och kvinnans dotter står alldeles nära och gråter (Moufid, Söderlund och Dahlin 2019; Svensson 2019; Kaspersen 2019a).

Kvinnan, vakterna, övervakningskamerorna, vittnena och deras mobilkameror ger skilda berättelser om vad som inträffat. Oavsett är de båda vakternas agerande kritiserat i media. De anklagas för bland annat övervåld grundad på rasism, så kallad *rasprofilering*, då kvinnan i detta fall är mörkhyad (Ericson 2019). En debatt om ordningsvaktens handlingsutrymme har också följt på incidenten. Denna debatt kommer att stå i fokus för uppsatsen.

Ordningsvakter ska inte förväxlas med väktare. Benämningen vakter som återkommande används syftar på ordningsvakter och inte väktare. Distinktionen är viktig eftersom ordningsvakter, till skillnad från väktare, utbildas och regleras av polisen samt har andra befogenheter.

1.1 Syfte

Uppsatsen tar sin utgångspunkt i två artiklar skrivna av Alexis P. Kontos (2004) respektive Elsa Saarikkomäki (2018). Centralt i Kontos forskning är det statliga ansvaret för att se över regleringen av de privata ordningsvakterna. Saarikkomäkis forskning belyser den unga civilbefolkningens olika inställning och tillit till den offentliga polismyndigheten respektive de privata ordningsvaktsbolagen till följd av skillnader i aktörernas: 1) utbildningslängd och kvalitet; 2) befattning samt 3) legitimitet och 4) legalitet att bruka våld.

Till följd av Hötorgsincidenten i januari 2019 har frågan om ordningsvakter och deras handlingsutrymme lyfts i svenska medier. Syftet med denna uppsats är att analysera de problembeskrivningar och problemlösningar som framkommer i sex debattartiklar om incidenten. Detta görs utifrån de fem aspekter som Kontos och Saarikkomäkis forskning åskådliggör.

Uppsatsens frågeställning lyder som följer: *Vilka är de problembeskrivningar och problemlösningar gällande ordningsvaktens handlingsutrymme som framkommer i debatten om incidenten vid Hötorget i januari 2019 utifrån de fem aspekter som lyfts av Kontos och Saarikkomäki?*

1.2 Disposition

I uppsatsens första kapitel ges först en bakgrundsteckning. Denna bidrar till den förförståelse som behövs för att närma sig ämnet. Därtill operationaliseras för uppsatsen viktiga begrepp, vilka presenteras kursivt och definieras. I nästkommande underkapitel presenteras den tidigare forskningen och fem viktiga aspekter i vilken denna uppsats tar sitt avstamp.

Det andra kapitlet behandlar den kontextuella tidigare forskningen och de fem aspekterna. Dessa används för att analysera materialet och är uppsatsens teoretiska ramverk.

I det tredje kapitlet görs läsaren bekant med uppsatsen valda metoder: Foucaults *diskursanalys* samt *argumentationsanalys*. Därtill klargörs hur kombinationen av de båda används för att analysera materialet.

I uppsatsens fjärde kapitel presenteras materialet och dess avgränsningar. De sex debattartiklarna introduceras och dess skribenter ställs under lupp i analysen.

Analys- och diskussionskapitlet är uppsatsens femte och längsta kapitel och utgör uppsatsens kärna. Debattartiklarna analysers och diskuteras utifrån det teoretiska och metodologiska ramverket.

I det sjätte kapitlet framhålls de slutsatser som dras av arbetet i allmänhet och av analys- och diskussionskapitlet i synnerhet.

Avslutningsvis, i uppsatsens sjunde kapitel ges förslag på vidare forskning.

1.3 Bakgrund

I kapitlet ges den bakgrund och de operationaliseringar av begrepp som behövs för att vidare analys av debatten ska bli förståelig. De tre underkapitlen lyfter 1) polisbrist, privatisering och det statliga våldsmonopolet; 2) tjänstepersonernas handlingsutrymme; samt 3) skillnader, likheter och relationen mellan poliser och ordningsvakter.

1.3.1 Polisbrist, privatisering och det statliga våldsmonopolet

Idag är det en utmaning för polismyndigheten att rekrytera ny personal och att öka söktrycket till polisutbildningen, något som har resulterat i *resursbrist*. Detta har lett till krav på omfattande besparingar (Skriftlig fråga 2000/01:1157; Larsson, 2018).

Kommuners fortsatta behov av resurser för att upprätthålla säkerhet och ordning har samtidigt vuxit (Hesserud Persson 2016). Detta har resulterat i att låta privata vaktbolag genomföra en del av det polisiära arbetet (Polisen 2019a).

Traditionellt sett är det hos staten och således polisen som *våldsmonopolet* ligger. Avsikten med monopolet är att upprätthålla *rättsäkerheten*, det vill säga att skydda statens medborgare från övergrepp från andra medborgare eller staten själv. Det är en gammal tanke som kan hänvisas till Max Weber och hans kända föreläsning om "Politik als Beruf" (Skalník och Cheater 1999, 161-162).

Alternativet att ta in privata aktörer att genomföra offentligt arbete är möjligt tack vare den privatiseringstrend av offentlig verksamhet som kallas *New Public Management* (NPM). Detta har varit det moderna styrningssättet sedan 1970-talet (Frederickson et al. 2016, 235-236). Den centrala tanken är att fokusera på de resultat som kommer av den offentliga

förvaltningens arbete, varför det är viktigt att arbeta resurseffektivt (Hood 1991, 4-5). Till följd av den nya styrningstrenden har ögonen öppnats för att låta privata aktörer komma in och konkurrera på den offentliga marknaden. Det företag som kan genomföra arbetsuppgifterna mest effektivt och till bäst standard får genomföra det offentliga arbetet (Hall 2012, 32-34).

Privatiseringen är en slags *outsourcing* av polisens arbetsuppgifter. Privata vaktbolag har därmed upphandlats av den offentliga sektorn, vilket framför allt sker på kommunal nivå (Letterfors 2018; Vedran 2018). Detta innebär såväl urvattning av statens våldsmonopol som uppkomsten av *gråzoner* i fördelningen av arbetsuppgifter (Bene Perlenberg 2017; Kaspersen 2019b). Det finns otydligheter i vilka uppgifter som enbart är polisens och vilka även de privata ordningsvakterna får genomföra. Till följd av det har mediala debatter kring ordningsvakternas våld vuxit fram. Inte sällan höjs röster om övervåld som uttryck för *rasprofilering*, som i en stor demonstration efter Hötorgsincidenten (Bolling 2019).

Fenomenet rasprofilering innebär att en tjänsteperson till följd av inneboende stereotyper handlar på ett sätt som är till klientens nackdel på grund av dennes etnicitet. Det kan yttras genom att tjänstepersonen agerar mer vårdslöst än om fallet varit annorlunda och klienten varit av samma etnicitet som tjänstepersonen själv (Gilson 2015, 3-4).

1.3.2 Tjänstepersoners handlingsutrymme

Privatiseringen av våldsmonopolet är intressant att studera i skenet av Michael Lipskys teori om *gräsrotsbyråkraternas handlingsutrymme*, så kallad *Street-Level-Bureaucracy* (1980). Lipsky belyser det handlingsutrymme som uppkommer bortom politikernas bestämmelser om de *mål* och *visioner* som ska arbetas efter. Tjänstepersonerna har makten över de *medel* som ska användas samt *hur* de ska användas för att uppnå de politiskt satta målen.

Detta gäller även tjänstepersoner som står i direkt relation till klienterna. Dessa så kallade gräsrotsbyråkrater utgörs av exempelvis lärare, läkare eller polis, och nu även av ordningsvakter. Intressant är att notera att idag arbetar fler personer som ordningsvakter än som poliser (Arbman Hansing 2016).

Då politiker och myndigheter inte kan, eller som i Sveriges fall, får gå in och detaljstyra gräsrotsbyråkraternas arbete skapas för dem ett legitimitetsgrundande myndighetsutövande (SFS 1974:152, 12 kap. 2 §). I utrymmet som ges byråkraten finns en frihet över hur medlen brukas, vilket Lipsky kallar gräsrotsbyråkraternas handlingsutrymme (Hall 2012, 66-67).

1.3.3 Skillnader, likheter och relationen mellan poliser och ordningsvakter

En grundläggande skillnad mellan poliser och ordningsvakter är att polisen tillhör den *offentliga sektorn* medan ordningsvakterna tillhör den *privata*. Distinktionen får konsekvenser för såväl civilbefolkningen som för andra tjänstepersoner. Den offentliga sektorn är, till skillnad från den privata, skyddad av regleringar kring ansvar och ansvarsutkrävande, vilka kommer med rättsordningar som *offentlighetsprincipen*. Dessa skydd och rättigheter finns för att förhindra ett godtyckligt förfarande (Justitiedepartementet 2013, 7-9; 30-31). Ordningsvakter har *lydnads-* och *rapporteringsplikt* till polisen, men tillhör de den privata sektorn och faller därmed utanför de rättsprinciper som särskilt skyddar den offentliga (Polisen 2019a).

Inom polisen finns en så kallad *kåranda* som innebär att tjänstepersoner håller varandra om ryggen för att dölja brott mot rättsprinciper. Motsvarande *kåranda* finns också bland ordningsvakter (Karlsmark 2009; Nygren 2019). Polismyndigheten är inte fläckfri, men medialt uppfattas framför allt ordningsvakter bli representerade i debatten om våldsbrott. En förklaring är att allmänheten inte känner till vilka *befogenheter* ordningsvakter har (Kaspersen 2019b).

Därtill finns en bristande kunskap om skillnader mellan väktare och ordningsvakter och deras befogenheter. Väktare utbildas av privata vaktbolag och har samma befogenheter som civilmedborgare. Väktare har rätt att ge muntliga uppmaningar till klienter om att lämna en plats men har inte rätt att bruka våld. Detta då väktarens huvuduppgift är att bevaka objekt och inte människor, vilket är ordningsvakternas uppgift.

Ordningsvakter får även utföra en del polisiära arbetsuppgifter, som att omhänderta, avvisa eller avlägsna klienter från en plats. Det gör att väktare ofta arbetar nära ordningsvakter. De sistnämnda har även befogenhet att bruka våld om så krävs för att upprätthålla den allmänna ordningen (Länsstyrelsen Skåne 2018, 11-13). Ordningsvakterna måste agera enligt *proportionalitetsprincipen*, det vill säga att återställa ordningen i samhället med medel som står i proportion till brottet (SFS 1984:387, 8 §; Polisen 2019a).

En annan viktig skillnad mellan poliser, väktare och ordningsvakter är *utbildningarnas längd*. Polisutbildning sträcker sig över fem terminer och inkluderar sex månaders praktik (Polisen 2019b). Väktares utbildning omfattar en 128 timmar teoretisk utbildning samt 160 timmar praktik. Ordningsvaktens grundutbildning är 80 timmar, men därutöver ska de

verksamma ordningsvakterna genomgå 20 timmars fortbildning årligen (Polisen 2019c).

Det är polismyndigheten eller ett av polisen auktoriserat utbildningsföretag som utbildar och godkänner ordningsvakter (Polisen 2019c). Det finns därmed fog för att anta att det finns kvalitativa skillnader mellan poliser och vakter.

Skillnaderna mellan poliser och ordningsvakter som beskrivits kan kopplas till forskning av Elsa Saarikkomäki. Hon studerar den unga civilbefolkningens olika inställning till de offentliga poliserna respektive de privata ordningsvakterna. Saarikkomäki intresserar sig framför allt för fyra bidragande aspekter som grundas på skillnader i poliserna respektive vaktens: 1) utbildningslängd och kvalitet, 2) befattning samt 3) legitimitet och 4) legalitet att bruka våld.

Paralleller kan där dras till Alexis P. Kontos och hans forskning, där han studerar det växande användandet av privata vaktbolag i en amerikansk fängelsekontext. Hans fokus vilar på det statliga ansvaret för reglerandet av de privata vakterna och utgör en bidragande aspekt till uppsatsens analys. Saarikkomäkis och Kontos forskning utgör såväl uppsatsens tidigare forskning som dess teoretiska ramverk och presenteras i nästkommande kapitel.

1.4 Tidigare forskning

Polisen i allmänhet och privatiseringen av statens våldsmonopol, genom offentlig upphandling av privata säkerhetsbolag, i synnerhet är relativt outforskade områden. I uppsatsen presenteras två studier där forskare på olika sett gett sig i kast med att studera de privata ordningsvakternas handlingsutrymme. Dessa tas i beaktande i kommande analyskapitel.

Forskningsartiklarna är "Private" security guards: Privatized force and State responsibility under international human rights law" (Kantos 2004) och "Young people's conceptions of trust and confidence in the crime control system: Differences between public and private policing" (Saarikkomäki 2018).

1.4.1 ““Private” security guards: Privatized force and State responsibility under international human rights law”

Alexis P. Kontos forskning centrerar kring frågan huruvida en stat på legitima grunder kan släppa ifrån sig sitt våldsmonopol till privata ordningsvakter och samtidigt upprätthålla de internationella lagarna om mänskliga rättigheter. Detta undersöks i kontexten av amerikanska fängelser. För att genomföra analysen lade Kontos fast vilken makt och roll de privata ordningsvakterna har, samt den inverkan privatisering av våldsmonopolet har för en rad olika internationella lagstiftningar om mänskliga rättigheter. Dessutom intresserar sig Kontos för statens ansvar för att se till att den internationella lagstiftningen om de mänskliga rättigheterna upprätthålls och för regleringen av de privata ordningsvakterna.

Debatten kring vakternas handlingsutrymme utgör inte ett fokusområde för Kontos, varför det finns en lucka att fylla för uppsatsen. För vidare analys är det dock intressant att ta med den aspekt som Kontos lyfter, som handlar om det statliga ansvaret för regleringen av de privata ordningsvakterna.

1.4.2 “Young people’s conceptions of trust and confidence in the crime control system: Differences between public and private policing”

Elsa Saarikkomäki har som avsikt med sin forskning att studera den unga civilbefolkningens inställning och upplevda tilliten till de offentliga poliserna respektive de privata vakterna, som del av det offentliga rättsväsendet. Det handlar specifikt om att ställa tillit i kontexten av privata-offentliga-relationerna och skillnader mellan privata och offentliga aktörer.

Fyra viktiga aspekter lyfts fram på skillnader mellan poliser och vakter, och behandlar: 1) utbildningskvalitet och utbildningslängd; 2) befattning till följd av att de privata aktörerna de facto är inhyrda av de offentliga samt 3) legaliteten och 4) legitimiteten i att bruka våld, som till följd av statens våldsmonopol ännu är mer omfattande för de offentliga aktörerna än de privata. Dessa aspekter är intressanta att ta i beaktning även i denna uppsatts.

Mot denna bakgrund läggs fokus på att studera den processuella rättvisan och den upplevda tilliten till privata respektive offentliga aktörer. Detta görs genom omfattande intervjuer med ungdomar med olika bakgrund. Avsikten med studien är att studera skillnader i ungdomarnas inställning till polisen respektive privata vakter.

2 Teori

Uppsatsens teoretiska ramverk utgörs av tidigare forskning, presenterad i föregående kapitel och utgör uppsatsens vetenskapliga kontext. Ur denna kontext har fem bidragande aspekter hämtats, genom vilka uppsatsämnet studeras. Kärnan i Alexis P. Kontos (2004) och Elsa Saarikkomäkis (2018) forskning kommer att redogöras för och sedan ställas i relation till uppsatsens analys.

2.1 Teoretiskt ramverk och bidragande aspekter

Kontos forskning behandlar studiet av internationell lagstiftning om mänskliga rättigheter i relation till att det statliga våldsmonopolet, samt hur detta monopol luckras upp då det även åtnjutes av de privata ordningsvakterna. Kontos belyser statens ansvar att upprätthålla den internationella lagstiftningen om de mänskliga rättigheterna. Därtill berör han det statliga ansvaret att sköta regleringen av de privata ordningsvakterna. Kontos fokus ligger inte på vakternas handlingsutrymme, därför finns det en lucka för uppsatsen att fylla.

Saarikkomäki studerar unga personers tillit till den offentliga respektive privata ordningsmakten, det vill säga polis respektive privata vakter. Det är en komparativ studie som ställer offentliga aktörer mot privata, men också en studie om de privata-offentliga-relationerna.

I den komparativa studien lyfts framför allt fyra viktiga aspekter som också har bidragande faktor för denna uppsats. Det rör sig om ungas inställning och tillit till offentliga respektive privata aktörer till följd av skillnader i dessas: 1) utbildningslängd och kvalitet, 2) befattning samt 3) legitimitet och 4) legalitet vad gäller rätten att bruka våld.

Skillnaderna studeras därför att poliser och ordningsvakter till följd av offentlig upphandling står i en så kallad privat-offentlig-relation. Därmed bidrar Saarikkomäkis aspekter till uppsatsens analys. Såväl Kontos som Saarikkomäkis aspekter kommer att vävas in i analys- och diskussionsdelen för att berika denna med perspektiv på ämnet som annars

inte kommit till uttryck för diskussionen. Innan det presenteras de för uppsatsen valda metoder samt materialet.

3 Metod

Den Foucaultinspirerade *diskursanalysen* samt *argumentationsanalys* har valts som metoder för att genomföra analysen. Med dessa metodologiska verktyg kan de argumentationer som framkommer i den mediala debatten dels analyseras utifrån ställningstagande, dels på ett djupare plan behandlas för att studera problembeskrivningar och eventuella problemlösningar.

3.1.1 Foucaultinspirerad diskursanalys som metod

Den första metoden som har valts ut som metodologiskt verktyg är den Foucaultinspirerade *diskursanalysen*. Diskursanalysen har utvecklats i olika riktningar, med olika tänkare för att uppnå olika ändamål. Därför är metoden ett användbart verktyg på många områden. Genomgående är uppgiften att analysera en *diskurs*, det vill säga det dominerande sättet att tala eller skriva om ett fenomen (Bergström och Boréus 2012, 358-359).

För uppsatsen har valts den inriktning av diskursanalysen som utvecklats av Michael Foucault. Han intresserade sig för begreppet *diskurs* utifrån termerna *kunskap* och *makt*. Diskursens inneboende relationer innefattar sådant som kan talas om och dikotomier som normalt – onormalt, sant – falskt. Genom att studera sådana relationer går det att skapa problembeskrivningar kring sådant som inte kan talas om eller utgör normen.

Inom problembeskrivningar finns en maktdimension med positiva eller negativa förtecken. Den positiva makten används för att exempelvis kontrollera eller normalisera. Den negativa makten vill däremot straffa eller utfärda restriktioner. Makten används för att korrigera något som uppfattas som ett problem och synliggörandet leder till skapandet av ny kunskap (Bergström och Boréus 2012, 382-384).

Makten finns inte hos en eller några individer, utan är del av ett större maskineri och genomsyrar hela samhällssystemet. Inom samhällssystemet skapas grupper som ställs mot varandra, överordnade – underordnade, de som tillhör normen – de som inte gör det.

Diskursens maktperspektiv kommer till uttryck via *språket*, vilket används för att uttrycka åsikter och bilda uppfattningar om omvärlden. Det finns ingen objektiv sanning att förhålla sig till. Verkligheten skapas genom den diskurs vi lever i och som är *socialt konstruerad*. Språket konstruerar diskursen och däri ligger maktperspektivet. Diskursen är således det dominerande sättet att tänka och kommer till uttryck i de ideal och de handlingar som växer fram. Språket leder på så vis till olika grupperingar (Bergström och Boréus 2012, 353-355). Dessa kan komma att ställas mot varandra, som i en debatt.

Till Foucaults idé om det dominerande sättet att tänka och vad som uppfattas som problem har Carol Bacchi utvecklat analysmetoden *What's the problem represented to be?* (Bacchi 2010, 7-8). Genom att analysera *vad* som framställs som problem och *hur* det resoneras kring dessa går ofta att utläsa möjligheter till problemlösning, paradoxalt nog, vilket är kärnan i Bacchis resonemang (Bacchi 2010, 12-13). Detta leder till att skapa mening åt den värld vi lever i, liksom diskursanalysen eftersträvar (Milliken 1999, 256; 231).

I enighet med Foucault och den Foucaultinspirerade Bacchi används diskursanalysen i denna uppsats för att studera de problembeskrivningar som framkommer i argumentationen samt de förslag på lösningar som finns att utläsa. Problembeskrivning och problemlösning leder till ny kunskap och ett förändrat synsätt. Detta är också kärnan i Foucaults tankesätt (Bergström och Boréus 2012, 282-284).

3.1.2 Argumentationsanalys som metod

Den andra metoden som valts som analysverktyg är *argumentationsanalys*. Den används för att plocka ut och analysera argument som återfinns i debatten som följt på Hötorgsincidenten. Avsikten är att analysera argumentens karaktär, det vill säga om det är ett argument *för* eller *emot* någonting? *Pro* eller *contra*?

Men för att kunna analysera ett ställningstagande är det en grundläggande premiss att spåra upp *tesen*. Det vill säga den bakomliggande förståelsen till ett argument om *vad* som argumenteras (Bergström och Boréus 2012, 94-95).

3.1.3 Kombinerad diskurs- och argumentationsanalys

Avsikten med att använda den Foucaultinspirerade *diskursanalysen* som huvudsakliga metod och med stöd av *argumentationsanalys* är att studera de *ställningstaganden*, *problem* samt förslag på *problemlösning* som framträder i debatten kring Hötorgsincidenten. Detta görs med hjälp av de fem aspekter som utgör uppsatsens teoretiska ramverk. Tillsammans ska analysredskapen användas för att svara på uppsatsens frågeställning.

4 Material och avgränsningar

Det material som valts ut är sex debattartiklar om ordningsvaktens handlingsutrymme kopplat till Hötorgsincidenten den 31 januari 2019. Debattartiklarna är publicerade inom tidsspannet den 1 februari 2019 och den 21 februari 2019. Materialet och dess avgränsningar introduceras i de två påföljande underkapitlen.

4.1 Material

De sex debattartiklarna som valts ut är hämtade från svensk dags- och kvällspress. Gemensamt för artiklarna är att de för en debatt om ordningsvakter på ett sätt som är förenligt med uppsatsens syfte.

Två av artikelförfattarna har koppling till bevakningsbranschen, som chef och som före detta ordningsvakt, och fyra av dem är aktiva politiker på olika nivåer. Artikelförfattarnas bakgrunder skiljer sig åt och kan därmed antas ha olika inställning till ordningsvakternas handlingsutrymme vid incidenten vid Hötorget.

Intressant är att såväl politikerns som vaktens perspektiv på ordningsvakternas handlingsutrymme kommer till uttryck i debatten. Representanterna har olika förståelse för och erfarenheter av handlingsutrymmet vilket bidrar till en varierad argumentation.

De sex artiklarna som behandlas är: "Inget barn ska se sin mamma nertryckt mot en bänk" av Kadir Kasirga (2019); "Ett oanständigt hat mot en hel yrkesgrupp" av Kristoffer Tamsons

(2019); ”Vi måste bryta tystnadskulturen inom vaktyrket” av Jannika Navjord (2019); ”Polisbristen tvingar fram allt fler väktare” av Olle Wästberg (2019); ”Nu måste vi få skydd från väktarnas våld” av Nasra Ali (2019) samt ”Nu behövs långsiktiga regler för ordningsvakter” av Li Jansson (2019).

4.2 Materialets avgränsningar

I kapitlet motiveras de avgränsningar som gjorts av materialet samt redogörs för de begränsningar materialet har för frågeställningen.

Att just debattartiklar valts ut som material att analysera beror på materialets autenticitet. Debattörens egen drivande tes står i fokus för den text som analyseras. Debattören har haft inflytandet att utforma sin artikel, till skillnad från andra texttyper där en annan skribent eller tidningsredaktionen i större utsträckning påverkar såväl innehåll som utformning av artiklarna. Intervjuer av debattkaraktär hade varit intressanta innehållsmässigt, men intervjuaren går i dessa in och tolkar vad den intervjuade sagt. Risken finns också att den intervjuade blir felciterad eller att budskapet mer eller mindre omedvetet förskjuts då intervjun sker eller då artikeln bearbetas på tidningsredaktionen.

Materialet har inte möjlighet att ge en heltäckande bild av den mediala debatten efter Hötorgsincidenten. Det finns mycket skrivet på ämnet efter incidenten, många aspekter som tas upp faller inte inom uppsatsens studieområde och dessutom fortsätter händelsen att generera artiklar inom ämnet.

De sex debattartiklarna om incidenten har valts ut därför att de lever upp till de krav som ställts på materialet. De ligger till grund för att fånga upp den allmänna opinionen om ordningsvakter och deras handlingsutrymme. För analysen har därför inte valts att studera samtliga argument som framkommer i debatten. Enbart de som svarar mot uppsatsens frågeställning kommer att plockas ut ur sin kontext för fortsatt analys. Det handlar således om de argument som på ett eller annat sätt belyser ordningsvakternas handlingsutrymme.

5 Redogörelse, analys och diskussion

I kapitlet presenteras debattartiklarna. Redogörelser för de argument som florerat i dem kommer att läggas fram, analyseras och diskuteras. För att skapa klarhet i vad som uttryckts av vem kommer de sex debattartiklarna att presenteras i separata underkapitel. Först presenteras de tre debattartiklar som försvarar ordningsvakternas handlingsutrymme. Därefter presenteras de tre debattartiklar som fördömer deras handlingsutrymme.

Varje underkapitel rubriceras med debattartikelns titel och behandlas efter samma modell. Först ges några ord om debattartikelförfattaren och var artikeln hämtats ifrån. Därefter presenteras argumentationen genom citat. Efter det genomförs analys och diskussion av den sammantagna argumentationen.

Återkopplingar görs till de fem bidragande aspekterna hämtade från tidigare forskning av Kontos och Saarikkomäki. Aspekterna knyter samman artiklarna och är: 1) det statliga ansvaret för regleringen av de privata ordningsvakterna; 2) civilbefolkningens olika inställning och tillit till poliser respektive privata ordningsvakter till följd av skillnader i deras utbildning, 3) befattning samt 4) legitimitet och 5) legalitet att bruka våld. I argumentationerna framträder ofta ett par eller flera aspekter, varför analysen sker artikelvis.

5.1 ”Ett oanständigt hat mot en hel yrkesgrupp”

Debattartikeln som behandlas försvarar ordningsvaktens handlingsutrymme och är hämtad från *Svenska dagbladet*. Artikeln är skriven av Kristoffer Tamsons, som är trafikregionråd för Region Stockholm, där han representerar moderaterna. Därtill är han ordförande för Stockholms lokaltrafik.

5.1.1 Argumentation, analys och diskussion

Argumentation

Varje dygn stoppar och förebygger exempelvis våra ordningsvakter i Stockholms kollektivtrafik slagsmål, övergrepp och våldsamma situationer som Stockholm och dess resenärer borde få vara utan. (- - -) Det hat som nu sprids på nätet och i sociala medier kring en hel yrkesgrupp ser jag därför som oanständigt och oacceptabelt. I spåren av en tilltagande poliskris har ordningsvakterna som yrkesgrupp tvingats ta över en allt större del av den brottsbekämpande verksamheten som tidigare har hanterats av polisen. Dessa kvinnor och män möts också av allt mer våldsamma, svårlösta och utmanande situationer.

Analys och diskussion

Argumentationen tar ställning mot den omfattande kritik som förs mot ordningsvakter. Problembeskrivningen i argumentationen handlar om hur de, som resurs i en tid av polisiär kris, får ta emot oförtjänt kritik från civilsamhället. Uttryck görs för ordningsvakternas arbete som väsentligt för upprätthållandet av trygghet och ordning i lokaltrafiken. Deras arbetssituation är komplex, bland annat eftersom att de allt oftare tvingas handskas med hotfulla klienter. Utan ordningsvakternas inblandning hade de hotfulla situationerna eskalerat och gått ut över andra medborgare.

Problemet som beskrivs är inte ordningsvakternas handlingsutrymme utan att civilbefolkningen inte ser vidden av det arbete vakterna utför och vilka konsekvenser som följt om de inte ingripit. Problemlösningen ligger i yttrandets påverkan att förändra medborgares syn på ordningsvakter och sprida den förförståelse för deras arbete som debattören har.

Till denna debatt kan också Saarikkomäkis aspekt om skillnader mellan ordningsvakter och polisens legitimitet kopplas. Frågan är om vakterna upplevt samma tuffa bemötande om deras legitimitet varit i samma klass som polisens. En del av problemet är att inte polisen i motsvarande situationer ifrågasatts för sitt ingripande, detta då polisens arbete uppfattas som mer legitimt.

Debattören vill med sin argumentation påverka den allmänna inställningen till ordningsvakter och deras handlingsutrymme i positiv riktigt. Dock missar eller avsiktligt undanhåller debattören att det finns individuella skillnader ordningsvakterna emellan. Problemen som beskrivs växer inte fram som reaktion mot vakter som yrkesgrupp utan mot de enskilda tjänstepersoner som missbrukar sitt handlingsutrymme.

Argumentation

De kvinnor och män som arbetar som ordningsvakter i vårt samhälle förtjänar vår uppskattning och respekt. Enskilda problem som då och då följer ett ingripande ska självklart utredas och klaras ut, exempelvis i likhet med vad som också skett efter den omdiskuterade incidenten vid Hötorget nyligen. Alltför ofta strävar många dock efter att upphöja dessa incidenter till systemfel, syftandes till att kleta ned en hel yrkeskår. Det förhållningssättet är både fult och felaktigt.

Analys och diskussion

Det som i argumentationen framträder som ett problem är samhällets tendens att generalisera fel som görs av ett par ordningsvakter till att omfatta en hel organisation. Det som enligt debattören enbart ska uppfattas som en enstaka händelse växer till någonting orimligt stort. Enstaka fall ses som tecken på grundläggande fel inom ordningsvaksbranschen och hur vakternas arbete är utformat.

Genom att fördöma detta generaliserande vill debattören nå en problemlösning i form av inverkan på läsaren. Hen ska förstå incidenten för vad den enligt är, ett enstaka fall. Ställning tas för ordningsvakterna och deras rätt att utföra sitt arbete.

Till denna debatt kan ställas Saarikkomäkis aspekt om ordningsvaktens legalitet och legitimitet. Vad har de rätt till att göra och hur uppfattas denna rätt av civilbefolkningen. Det finns ett övergripande missförstånd för vakternas handlingsutrymme, och detta försöker debattören att få rätsida på, ur sitt perspektiv.

Mellan raderna finns att utläsa hur allmänhetens bristande kunskap om ordningsvaktens arbetsuppgifter ligger till grund för det agg som hyses mot dem. Genom att argumentera emot en felaktig bild av vakterna hoppas debattören kunna höja deras status.

Med denna argumentation lyfter debattören individuella skillnader tjänstepersonerna emellan som tidigare inte vävts in. Han lyfter in aspekten för att påpeka att de enstaka fall av missbrukat handlingsutrymme inte är hela bilden av hur verkligheten ser ut. Debattören menar att de enstaka fallen står i vägen för de flertalet goda tjänstepersoner som gör sitt jobb korrekt.

Debattören missar däremot den viktiga aspekt som representation har för helheten. Istället för att förbise de enskilda fallens inverkan på hur yrkesgruppen framstår hade han kunnat lägga fram en annan problemlösning som inriktar sig på hur de enstaka problemfallen reduceras.

Argumentation

Ett rättsväsende som dragit sig tillbaka, ett förråat samhällsklimat och en allt bredare förekomst av ordningsvakter manar till eftertanke. Inte minst talar det för en omfattande reformering av i första hand polisen, men också en satsning på landets ordningsvakter. (- - -) Det går inte att ignorera betydelsen av ordningsmaktens närvaro. Istället för att ropa på färre ordningsvakter borde de bli fler, få bättre utrustning, mer utbildning och kunna lita på polisens närvaro och stöd. Detta för att kunna fylla den funktion i samhället som de ska ha på bästa sätt. På så vis kan vi gemensamt trycka tillbaka otryggheten och ge fler en trygg och säker vardag. Det är dags att gå till ordningsvakternas försvar.

Analys och diskussion

Argumentationen är tydligt för omfattande förändringar av ordningsvaktens utbildning och arbetssituation. Problembeskrivningen tar sin utformning i de förändringar som råder vad gäller samhällsklimatet och behovet av ökad säkerhet i samhället.

Problemet som framställs är det växande behovet av ordningsvakter parallellt med civilsamhällets vilja att denna resurs reduceras i antal. I denna motsägelsefulla situation ligger problemet i framförallt i en bristande tillit till ordningsvakterna.

Lösningen ligger i att stärka vakternas roll vad gäller utbildning och utrustning, för att göra vakterna bättre rustade för sin arbetssituation. I problemet ligger också att ordningsvakterna inte arbetar så nära polisen som de själva skulle behöva, som de också skulle behöva för att stärka sin legitimitet gentemot medborgare. Att dra ner på antalet ordningsvakter skulle innebära att släppa fram den otrygghet som de dagligen arbetar med att mota bort.

Koppling kan göras till såväl Saarikkomäkis aspekter om skillnader mellan polisens och ordningsvakternas utbildning, befattning, legitimitet och legalitet som till Kontos aspekt om det statliga ansvaret för regleringen av de privata ordningsvakterna.

Genom att stärka och rusta ordningsvakter vad gäller utbildning och befattning kommer också deras legitimitet och den allmänna förståelsen för deras legalitet att öka. Det ligger ytterst på staten men också på den offentliga polismyndighetens som utbildare av ordningsvakter att ansvara för att förändring i positiv bemärkelse sker.

Debattören målar i sin problembeskrivning upp en bild av ett folk som inte vet vad som är bäst för samhället. Problemlösningen ligger i att stärka ordningsvakterna, samtidigt kräver regelverket att de går hand i hand med polisen. Debattören gör tydligt att ordningsvakterna fungerar som polisens substitut.

Att debattören manar till fler ordningsvakter samtidigt som han noterar växande brister inom polisen är motsägelsefullt. Problemlösningen ligger snarare i att göra ordningsvakter

mer självständiga som yrkesgrupp eller att öka satsningarna på polisen än att mana till fler osjälvständiga vakter.

5.2 ”Vi måste bryta tystnadskulturen inom vaktyrket”

Jannika Navjord arbetar som ordningsvakt i Stockholm, men var inte själv närvarande vid incidenten vid Hötorget. Hon försvarar ordningsvakters handlingsutrymme i sin debattartikel, som är skriven för tidningen *Metro* ur ett inifrånperspektiv som vakt.

5.2.1 Argumentation, analys och diskussion

Argumentation

Att ifrågasätta ingripanden i min bransch är inte helt lätt. Men jag känner att jag måste. Vårt jobb är så himla komplext, en sak kan vara både rätt och fel samtidigt, beroende på vad man menar med rätt och fel. Något kan vara lagligt rätt, men enligt ett annat sätt att se så kan samma sak vara etiskt eller moraliskt fel. (- - -) Det råder en tystnadskultur inom yrket som bidrar både till ökad misstro och minskad förståelse. Jag tror att det inte är bra för någon. (- - -) Det finns absolut situationer när det är nödvändigt att bruka våld som ordningsvakt, oavsett om personen är gravid, gammal eller ett barn. Det kan vara fara för liv eller hälsa för antingen personen i fråga eller tredje part, det är värt att hålla i minnet.

Analys och diskussion

De påståenden som återfinns i argumentationen tar ställning mot den rådande tystnadskulturen bland ordningsvakter. Problematiken ligger i arbetets komplexitet. För ordningsvakter är inte verkligheten alltid svart eller vit, rätt eller orätt.

Debattören framhäver gråzoner i ordningsvaktens arbete till följd av komplexiteten i de situationer som uppstår. Det som för allmänheten uppfattas som fel kan för ordningsvakter vara rätt, därför att de förhåller sig till regelverket. För att inte svartmålas används tystnadskulturen som en slags skyddsmekanism. Paradoxalt nog leder det till civilsamhällets svartmåling av och misstro till ordningsvakterna.

Problemlösningen ligger i att bryta en negativ spiral som tystnadskulturen bidrar till. Ordningsvakter utför ett viktigt arbete, men deras legitimitet kommer inte att öka så länge civilsamhället hyser misstro till dem. På så vis går det att koppla Saarikkomäkis aspekt om ordningsvaktens legitimitet till den problematik som beskrivs.

Tilliten till ordningsvakterna ökar då civila medborgare övertygas om att det arbete som utförs är rätt och riktigt. Legitimiteten för ordningsvakterna är känslig, varför det inte finns större utrymme för utlopp av kårandan.

Debattören menar att civilsamhället inte kan förstå ordningsvaktens ingripande då det sker bakom tystnadskulturens och kårandans osynliga mur. Därför höjs röster många gånger mot yrkeskåren, med all rätt.

Debattören lägger inte fram förslag på hur ordningsvaksbranschen ska bli mer öppen och möjlig att ställa inför ansvarsutkrävande. Offentlighetsprincipen sträcker sig inte till den privata sektorn. Trots det borde ordningsvaksbranschen utveckla en öppenhetspolicy för att bryta tystnadskulturen och kårandan. Då skulle även legitimitet öka.

Argumentation

Vi måste fatta rätt beslut på någon sekund, vilket inte är lätt. Men något annat som också är bra att ha i åtanke är att vi inte måste ingripa, utan vi får ingripa, det enda vi måste enligt lag är att rapportera till polis. Alla förväntar sig dock att vi ska ingripa. Allmänhet, kollegor och chefer, men vi kan faktiskt backa och lämna över till någon annan, typ polis eller socialtjänst.

Analys och diskussion

Argumentationen som förs tar ställning för de handlingsalternativ som erbjuds. Problem som målas upp är ett bristande utnyttjande av de handlingsalternativ som ordningsvakterna har. Debattören påminner om att det inte faller på vakternas befattning att ingripa i samtliga situationer. Att ingripa beror på uppfattningen om en allmän förväntan att göra det. Därmed görs en distinktion mellan vakterna och polisen, liksom Saarikkomäkis gör, då hon lyfter aspekten om skillnader i deras befattning. Polisens befattning inkluderar att ta över arbetet där ordningsvakterna väljer att backa, eftersom att polisens ansvarsområde sträcker sig bredare än vakternas.

Debattören lägger inte fram en direkt lösning på problemet skildras. Argumentationens avsikt är att uppmärksamma de handlingsalternativ som finns. Om ordningsvakternas handlingsalternativ utnyttjades skulle deras legitimitet kunna öka. Det mest effektiva och ansvarfulla handlingsalternativet för att lösa en situation är också att se när de egna resurserna inte räcker. Ibland lämpar det sig mest att backa, vilket ibland glöms bort.

Debattören missar att ordningsvakter medvetet kan ha tagit med de handlingsalternativ som presenteras i sina överväganden att agera. En tänkbar förklaring av flera är att vakterna omges av upplevda ideal och kulturella uttryck som påverkar deras handlingsval. Dessa sociala

omständigheter ska inte förbises. Samband kan dras mellan samhällets dominerande uppfattningen av vad det innebär att vara ”en riktig man” och den aktuella diskursen. Även de kvinnliga kollegorna kan tänkas vilja leva upp till rådande ideal i en mansdominerad bransch.

Argumentation

Bolaget som jag jobbar för skickar oss kontinuerligt på utbildningar i kommunikation och konflikthantering. Det gör oss bättre, kunnigare och ger oss en smartare verktygslåda när vi hamnar i olika situationer. Det ger oss alternativ när vi väl står i ett pressat läge. Jag tycker det borde ingå mycket mer av det i själva ordningsvaktutbildningen, så att alla som kommer ut i yrket har med sig i ryggmärgen att situationen man står inför kanske kan lösas på mer än ett sätt. Jag tror att det både skulle gynna oss som är ordningsvakter i vårt yrke, men också allmänheten som vi ska skapa trygghet för.

Analys och diskussion

Förslag på tillvägagångssätt för att stärka ordningsvaktsyrket presenteras i argumentationen. Den problematik som beskrivs är vakternas bristande förutsättningar för att klara av arbetet till följd av en dålig utbildningsstruktur. Det handlar om viktiga inslag som inte finns i tillfredställande omfattning under grundutbildningen och fortbildningen och som påverkar kvaliteten och förutsättningarna för ordningsvakterna.

Kontos aspekt om det statliga ansvaret för regleringen av de privata ordningsvakterna kan kopplas till problematiken, då polisen behöver se över tillsynen av utbildningen. Kvaliteten på den påverkar såväl förutsättningarna och legitimiteten för ordningsvakterna, liksom Saarikkomäkis lyfter.

Legitimiteten växer fram då civilbefolkningen känner tillit till vakterna. För det krävs att ordningsvakterna utför ett kvalitativt och rättssäkert arbete, vilket utbildningen utgör grunden för. Problemlösningen ligger i genomförandet av utbildningsreformer. Staten måste ta sitt ansvar, men också de privata bolagen. Ordningsvakterna bör kontinuerligt skickas iväg på den kvalitativa fortbildning de behöver.

Debattören lyfter vikten av kunskap som källa till förändringar i ordningsvakternas handlingsutrymme. Liksom Foucault ser debattören samhällsinstitutionerna som socialt konstruerade. Diskursen ändras genom reformeringar i grundstrukturer, som kunskap. Civilbefolkningens uppfattning av ordningsvakterna kan förändras då dessa ges ny och gedigen utbildning. Både problembeskrivning och problemlösningen följer därför ett Foucaultinspirerat sätt att se på omvärlden.

Argumentation

En annan viktig sak är att alla i samhället borde veta mer om vardagsjuridik. Jag tycker det borde undervisas mer i grundskolan så att alla har en förståelse för vad ordningsvakter faktiskt har rätt att göra. Jag förstår att man känner sig överkörd och felbehandlad om man till exempel inte vet att en vakt har rätt att avlägsna personer när det krävs. Då är det inte konstigt om man reagerar med att sätta sig till motvärn, men problemet är att då kan man plötsligt ha begått ett brott.

Analys och diskussion

Argument förs för statligt ansvar av utbildningen i grundskolan, så att civilbefolkningen får den kunskap de behöver om ordningsvaktens handlingsutrymme. Debattören anser att det finns en problematik som utgår från civilbefolkningen och deras bristande kunskaper. Det resulterar i att medborgare mer eller mindre omedvetet riskerar att göra sig skyldiga till brott då de inte känner till ordningsvaktens legalitet. Det resulterar också i hur vaktens legitimitet uppfattas. Då medborgarna inte känner till vilka befogenheter ordningsvakterna har påverkar det också tilliten till dem.

Kopplingar kan dras till Saarikkomäkis aspekter om skillnader i polisens och ordningsvaktens legitimitet och legalitet. Medborgare har en helt annan förståelse för polisens arbete än för ordningsvaktens. Det är viktigt att det sker en förändring. För vakterna handlar det om att kunna utföra det arbete som de är delegerade att genomföra. För medborgarna handlar det om säkerhet och rättssäkerhet.

Lösningen på problematiken ligger i att staten tar sitt ansvar för att se över utbildningen i grundskolan och i att informera medborgarna om de befogenheter ordningsvakterna har men också vilka rätt- och skyldigheter medborgarna har gentemot vakterna.

Debattören poängterar relevansen av civilmedborgarnas kunskap som medel för att undvika att göra sig till mål för ordningsvaktens handlingsutrymme. Kunskap påverkar diskursen och därmed också hur samhället uppfattar vakterna. Även i denna argumentation återfinns ett Foucaultinspirerat perspektiv, men med fokus på en annan samhällskategori än i föregående argumentation.

5.3 ”Nu behövs långsiktiga regler för ordningsvakter”

Li Jansson är branschchef och vice vd för Säkerhetsföretagen, som är en bransch- och arbetsgivarorganisation för svenska säkerhetsföretag. Jansson försvarar ordningsvaktens handlingsutrymme och skriver sin debattartikel för tidningen *Dagens samhälle*.

5.3.1 Argumentation, analys och diskussion

Argumentation

Ordningsvakterna ska alltid försöka lösa en situation med dialog, men när så inte är möjligt behövs också de befintliga regelverken som möjliggör gripanden och omhändertaganden. Mot bakgrund av den pågående debatten är det även angeläget att påminna om att samhället har förändrats. Det är inte bara det att vissa typer av brott har ökat, även de enskilda brotten har förändrats. Vid sidan av samhällsförändringarna skiftar också branschens uppdrag karaktär, framför allt för ordningsvakter. Allt fler kommuner upphandlar ordningsvakter som arbetar i publika miljöer.

Analys och diskussion

Det argumenteras för vikten att låta ordningsvakter behålla sina befogenheter och sitt handlingsutrymme. Den reglering som tillåter ordningsvakter att ingripa och omhänderta klienter fyller en viktig funktion. Problematiken handlar om samhällets kritik mot ordningsvakter och deras möjlighet att agera såväl fysiskt som verbalt. Det finns en bristande förståelse för ordningsvaktens handlingsutrymme och vikten av detta i en kontext där samhällsklimatet såväl har förändrats som förhårdnats. Det krävs att ordningsvakter får ingripa och omhänderta klienter för att det ska vara möjligt att upprätthålla ordning och rättssäkerhet i samhället. Detta inte minst i en tid då kommuner i allt högre grad hyr in privata ordningsvaktbolag att genomföra dessa polisiära uppgifter.

I likhet med Kontos lyfts en aspekt om det statliga reglerandet av privata ordningsvakter, men i detta fall det statliga ansvaret att hålla fast vid de regleringar som finns och som ger ordningsvakterna det handlingsutrymme de nu har. Problemlösningen ligger i att upprätthålla detta handlingsutrymme, detta då samhället kan räkna med att antalet vakter bli fler och deras arbete viktigare i det skiftande samhällsklimatet.

Debattören noterar att samhällsklimatet har förändrats och att diskursen ser annorlunda ut än under föregående tidsperiod. Kommuner behöver i större utsträckning förlita sig på

ordningsvakter och debattören menar att det är viktigt att de får behålla sitt handlingsutrymme. Det kan kritiseras att debattören inte överväger alternativa åtgärder för att få bukt med problematiken. Diskursen skulle kunna ta en annan vändning. Att kommuner i större grad förlitar sig på ordningsvakter kan ses som en snabb lösning. I problemet ligger att många andra alternativ inte står till buds, varför samhället i högre grad tvingas förlita sig på ordningsvakter. Det är en problematik som inte framkommer i argumentationen.

Argumentation

Yrkesrollen blir mer komplex och uppdraget handlar i de fallen om att upprätthålla en grundtrygghet på allmänna platser. Samtidigt regleras ordningsvakterna av en väldigt gammal lagstiftning från 1970-talet. Det är väldigt uppenbart att regelverken måste hänga med för att möta samhällsförändringarna.

Analys och diskussion

Problemet som beskrivs i argumentationen är att ordningsvaktens arbetssituation blivit mer komplex. Samtidigt har den lagstiftning som reglerar vaktornas handlingsutrymme inte har uppdaterats i samma takt. Det gör att ordningsvakterna begränsas av regelverket och att de inte kan agera som önskat i alla de komplexa situationer de möter.

De samhällsförändringar som noteras handlar såväl om den miljö inom vilken vakterna arbetar, som i den omfattning kommuner använder ordningsvaktsbolag för att upprätthålla ordning och trygghet. På så vis kan problemet kopplas till Kontos aspekt om det statliga ansvaret för regleringen av de privata ordningsvakterna. Problemlösningen ligger i det statliga ansvaret för uppdateringen av regleringarna som styr ordningsvaktens handlingsutrymme. Mellan raderna förstås också att regelverket även framåt skulle behöva uppdateras mer regelbundet i jämnare takt med samhällsutvecklingen. Den lätttröliga verkligheten behöver bättre förankras i det trögstyrda regelverket.

Debattören problematiserar inte i argumentationen de fördelar som finns av ett trögstyrt regelverk. Uttryck görs för att lagstiftningen behöver uppdateras. Det kan ligga medvetna val i att inte uppdatera lagstiftningen. Ett regelverk som är allt för lättföränderligt skapar en osäkerhet och risken finns att tillfälliga populära åsiktsvindar försöker att påverka lagstiftningen efter sina önskemål. I det riskerar rättssäkerheten och den trygga kontinuiteten i lagstiftningen att stå på spel. För det inte sagt att reformer då och då behöver ske.

Argumentation

Företagen inom säkerhetsbranschen arbetar dessutom medvetet med att öka mångfalden i branschen. Nästan 15 procent av branschens medarbetare är utlandsfödda, jämfört med 3,6 procent inom polisen. Vissa företag och uppdrag har en betydligt högre andel utlandsfödda än så, såväl i chefsled som bland medarbetare. De medarbetare som har sina rötter i flera generationer i Sverige har dock väldigt ofta vuxit upp på platser som länge haft en mångfald. Varje dag vistas man också i mångkulturella miljöer, vilket skapar en bred och uppdaterad förståelse för det Sverige vi lever i idag.

Analys och diskussion

Det argumenteras för fördelen med ordningsvakter jämfört med poliser vad gäller den allt mer utbredda mångfalden bland vakterna. Problematiken som yttras behandlar skillnader i legitimitet för ordningsvakter respektive poliser. Debattören menar att ordningsvakter bättre representerar samhället i stort än poliser. Detta till följd av den högre andel utlandsfödda bland vakterna än bland poliserna. Ökad representation och mångfald medför minskad risk för rasprofilering vid utnyttjande av tjänstepersonens handlingsutrymme. Många ordningsvaktbolag arbetar aktivt för att öka representativiteten bland de anställda, varför skillnaden i legitimitet inte uppfattas som rättvis.

Kopplingar görs till Saarikkomäkis aspekt om skillnader mellan poliser och ordningsvakter vad gäller legitimitet. De privata vaktbolagen representerar i högre grad klienterna, ändå upplever de en högre tillit till poliser, därför att polisen representerar staten. Det finns inte någon direkt problemlösning att läsa in i argumentationen. Dock framkommer att ett fortsatt arbete för ökad mångfald inom de privata vaktbolagen är den fortsatta lösningen för att minska risken för rasprofilering och för att öka rättssäkerhet. Det kan i förlängningen leda till ökad legitimitet för ordningsvakterna.

Mångfald och representation av klienter bland ordningsmakten är viktig. Debattören noterar de skillnader som finns mellan poliser och ordningsvakter på detta område. Dock missar debattören att ta upp att det sker ett arbete inom polisen att öka representativiteten bland de anställda (Hartelius 2018). Dessutom arbetar fler personer som ordningsvakter än som poliser, vilket tyder på att en starkare tilldragningskraft till ordningsvaktutbildningen än polisutbildning. Utbildnings- och rekryteringsprocessen inom ordningsvaksbranschen är dessutom snabbare än inom polisen. Kanske framstår denna bransch då som något attraktivare bland unga sökande. Om polisen lyckas höja sitt söktryck till polisutbildningen kan denna yrkesgrupp komma ikapp ordningsvaksbranschen vad gäller representation av civilbefolkningen om några år.

5.4 ”Polisbristen tvingar fram allt fler väktare”

Olle Wästberg fördömer ordningsvakternas handlingsutrymme i sin debattartikel i *Aftonbladet*. Han är aktivt ledamot i Sveriges riksdag och representerar Liberalerna. Wästberg har bland annat suttit med i 2014 års demokratiutredning.

5.4.1 Argumentation, analys och diskussion

Argumentation

Eftersom det är så gles med poliser är det nödvändigt att kommuner genom egna anställningar försöker lösa säkerhetsfrågor och öka tryggheten. (- - -) De allt fler kommunalt anställda ordningsvakterna skapar en gråzon i det offentliga våldsmonopolet. Den roll ordningsvakter och väktare har speglar hur centraliserad den svenska polisen blivit. Fram till mitten av 1960-talet var polisen främst en kommunal verksamhet. (- - -) Eftersom vi kommer att ha ordningsvakter som står för en hel del av övervakningen i många kommuner är det viktigt att vi löser de problem som därmed uppstår. Om polisen blev kommunal skulle det sannolikt också öka allmänhetens förtroende, vilket är viktigt i en tid när förtroende för nästan alla offentliga institutioner försämras.

Analys och diskussion

Argumentationen belyser hur kommuner bör göra för att få bukt med de säkerhetsproblem som vuxit fram när polismyndigheten centraliserats och allt fler privata ordningsvaktsbolag hyrs in. Problembeskrivningen utgår från ordningsvakterna och deras handlingsutrymme, vilket skapar gråzoner och svårigheter. Samtidigt poängteras att även offentliga institutioner tampas med tillitsproblem.

Debattörens lösning på problemen är att låta decentralisera polismyndigheten igen. De offentliga tjänstepersonerna ska ha sin utgångspunkt nära civilbefolkningen igen. Fler satsningar ska genomföras på myndigheten för att eliminera gråzoner mellan polisen och ordningsvakter. Det skulle även stärka polismyndigheternas legitimitet igen.

Koppling kan göras till Saarikkomäkis fyra aspekter om skillnader mellan polisen och ordningsvakter. Debatten centrerar kring att åter stärka polismyndigheten för att avveckla användandet av ordningsvakter för att upprätthålla ordningen i samhället.

Debattören anser att poliser är att föredra före ordningsvakter. Han lyfter inte något alternativ som handlar om att justera det regelverk som styr ordningsvakterna. Enligt

debattören leder användandet av vakter i kombination med poliser till att gråzoner växer fram. Förslaget om att dra ner på ordningsvaksresurserna ämnar reducera antalet gråzoner. Samtidigt förbises de resursbrister som finns inom polisen och svårigheterna med att rekrytera ny personal och öka söktrycket till polisutbildningen. I nuläget kanske inte reduktion av antalet ordningsvakter är det mest gynnsamma alternativet om önskan finns att i lika hög grad som i dag kunna upprätthålla ordningen och rättssäkerheten i samhället.

5.5 "Inget barn ska se sin mamma nertryckt mot en bänk"

Debattartikeln är skriven av Kadir Kasirga för lokaltidningen *Stockholm Direkt*. Kasirga är för närvarande aktiv riksdagsledamot för Socialdemokraterna. Han har tidigare arbetat som kontrollant för SL och fördömer hur ordningsvakter idag använder sitt handlingsutrymme.

5.5.1 Argumentation, analys och diskussion

Argumentation

Den utspelade scenen i tunnelbanestationen i Hötorget där en höggravid mamma först blir utsläpad från tunnelbanevagnen för att sedan bli nertryckt mot en bänk i åsynen av sin femåriga dotter. Det är helt oacceptabel. (- - -) Övervåld och beteendet vi nu ser i situationen vid Hötorget kan aldrig accepteras och bidrar inte till vare sig ett välkommande eller ökad trygghet. (- - -) Sedan bör SL, efter dessa incidenter, ta initiativ tillsammans med entreprenörerna för att se över sina rutiner, proportionalitetsprincipen och framförallt barnens rättigheter och välmående i olika situationer.

Analys och diskussion

I argumentation framträder åsikter om ordningsvaktens handlingsutrymme och hur detta bör begränsas av speciell reglering då barn är närvarande. Problembeskrivningen handlar dels om vaktens agerande då barn närvarar och dels om övervåld. Hötorgetincidenten har en kombination av båda. När vakter inte tar hänsyn till att barn finns närvarande och ser en situation som för dem är otäck.

Lösningen på problemen ligger i de regleringar som styr ordningsvakternas handlingsutrymme. Genom att tydligare understryka regleringarna om hur ordningsvakterna ska förhålla sig till proportionalitetsprincipen samt till barns rättigheter och deras välmående

ska incidenter som den vid Hötorget undvikas. Kopplingar kan dras till Kontos aspekt om statligt reglerande av privata vakter. I detta fall är det Stockholms Lokaltrafik, privat bolag ägt av offentliga Region Stockholm, som ombeds ta ansvar för regleringarna tillsammans med andra privata aktörer. Regleringen ska bli till rutin för ordningsvakterna.

Debattören tar inte upp de regelverk som redan finns rörande barn och deras rättigheter. Den rådande diskursen ger barn särskilt utrymme vid beslutsfattande och handling. Ett viktigt regelverk är FN:s barnkonvention som trädde i kraft 1990. År 2018 gjordes barnkonventionen till lag i Sverige (UNICEF). Att genomföra en så kallad barnkonsekvensanalys har under flera år varit ett viktigt redskap för att säkerställa att hänsyn tas till barns rättigheter vid beslutsfattande inom en verksamhet (Sveriges Kommuner och Landsting 2019). Ordningsvakternas handlingsutrymme regleras redan av sådan lagstiftning. Frågan är därför varför hur brott mot regelverket ska hanteras.

Argumentation

Det är också en skandal att ordningsvakterna inte har längre än fem veckors utbildning, alltså 80 timmar, den borde vara längre och gedigen. Dessutom bör man se över lämplighetstester inom ramen för den utbildningen och se till att alla som går den får lära sig att bedöma och hantera olika situationer.

Analys och diskussion

Argumentationen utgår från ståndpunkten om hur ordningsvaktens utbildning bör vara utformad. Problemet som beskrivs är att ordningsvaktens utbildning är för kort och av bristande kvalitet. Detta medför att vakterna inte har de förutsättningar som krävs i komplexa situationer.

Problemlösningen ligger i att förlänga ordningsvaktutbildningen och höja dess kvalitet. Det är statens ansvar att reglera utbildningen och att godkänna de elever som genomgått den. Därför kan kopplingar dras till Saarikkomäkis aspekt om skillnader mellan polisens och privata ordningsvaktens utbildning. I längden påverkar den tjänstepersonernas legitimitet och möjlighet att genomföra ett pålitligt arbete.

Debattören vill se en förändring i ordningsvakternas utbildning, som framför allt måste bli längre men han ser också att lämplighetstester behöver införas. Polisen utför redan lämplighetstester samt intervjuer utöver de rent fysiska momenten av utbildningen. Debattören menar att det är viktigt att se över testernas kvalitet. Polisen låter nu en rad privata företag utbilda ordningsvakter, har kvaliteten blivit sämre sedan denna privatisering? Istället för att enbart se över testerna kan ifrågasättas om inte ordningsvaktutbildningen alltid borde

falla på polisens ansvar.

Argumentation

Men i känslostormen glömmen man oftast att diskutera och belysa de bakomliggande orsakerna till det hårda klimatet som nu råder inom Stockholms kollektivtrafik. Det är att göra enkelt för sig att utmåla en hel yrkesgrupp som onda varelser utan känslor eller empati.” (- - -) ”En gång i tiden, fram till 1999, låg ansvaret för både arbetsmiljö och personal inom kollektivtrafiken hos SL men idag är det minst tio olika entreprenörer som verkar med olika avtal som oftast bygger på olika incitament.” (- - -) ”Jag har själv arbetat som biljettkontrollant tillsammans med fantastiska och serviceinriktade människor. Jag har mött tusentals resenärer och de allra flesta är trevliga men självklart finns det andra inslag också där jag har blivit knivhotad, bespottad och hotad.

Analys och diskussion

Problematiken som framträder centrerar kring ordningsvakternas arbetsklimat. Detta påverkas av en växande segmentering av arbetsuppgifter mellan olika privata entreprenörer och får konsekvenser för vakterna. Arbetsklimatet påverkas också av hur ordningsvakterna blir bemötta av klienterna. Ett bemötande som upplevs tuffare och stundtals rent hotfullt.

Att ordningsvakterna blir kritiserade, då de svarar med hårdare hantering vid bemötande med klienter uppfattar debattören som problematiskt. En del av problemet kan utläsas som en bristande legitimitet bland klienter för vakternas arbete. Därmed kan kopplingar göras till Kontos aspekt om skillnader mellan poliser och ordningsvakter vad gäller legitimitet.

Debattören lägger inte fram någon konkret lösning på det han framställer som ett problem. Istället beskrivs en ny framväxande diskurs. Frågan är om ordningsvakterna hade bemöts på ett mer respektfullt sätt från klienterna om deras handlingsutrymme hade uppfattats som mer legitimt. Debattören ger inte uttryck för ett ställningstagande i antalet privata instanser som reglerar arbetsvardagen. Det bör dock ligga en komplexitet för ordningsvakterna med en sådan segmentering. Färre antal aktörer som delar på ansvaret kan tänkas leda till en mer avslappnad arbetssituation för ordningsvakterna. Sammantaget kan argumenteras för att dessa två aspekter skulle kunna utgöra en lösning på de problem som målas upp.

5.6 "Nu måste vi få skydd från väktarnas våld"

Förbundsordförande för Socialdemokratiska studenter, Nasra Ali, debatterar fördömande i frågan om ordningsvakternas handlingsutrymme i *Aftonbladet*. Hon har även sin hemvist i Region Stockholm.

5.6.1 Argumentation, analys och diskussion

Argumentation

Övervåldet som praktiseras av ordningsvakter måste få ett slut. Alltför ofta kommer uppdateringar om hur både barn, kvinnor och ungdomar utsätts för övervåld av väktare och ordningsvakter. (- - -) Väktare får använda våld, men inte mer än nödvändigt om saken inte kan lösas på annat sätt. Om inte gårdagens händelser, där en höggravid kvinna trycks upp mot en bänk, är övervåld bör vi se över lagen och finna riktlinjer för väktare och ordningsvaktens befogenheter och ifrågasätta säkerhetsbolagens ansvar.

Analys och diskussion

Argumentationen tar ställning för hur systemet borde vara, där staten tar sitt ansvar och ser över regleringarna av de privata ordningsvakterna och deras handlingsutrymme. Problematiken som skildras är det övervåld som ordningsvakter beskriver utsatta klienter för, oavsett om dessa klienter är vuxna eller barn. Med andra ord förhåller sig inte ordningsvakter till proportionalitetsprincipen. Detta kan kopplas till Kontos forskning om det statliga ansvaret att reglera vaktens handlingsutrymme.

Problemlösningen ligger i att se till att staten tar sitt ansvar och sätter regler för ordningsvakterna så att de hindras från att missbruka sitt handlingsutrymme. Hårdare korrigering eller mer våld än vad som krävs för att återställa ordningen får inte användas. En reglering som de inblandade ordningsvakterna vid Hötorgsincidenten inte följer. Därför måste staten och de privata vaktbolagen ta sitt ansvar och se över hur regleringen följs.

Liksom debattören argumenterar kring är det orimligt att föreställa sig att de medel som använts skulle stå i proportion mot brottet. Båda vakterna vid incidenten använder våld och riskerar ett ofött barns liv därför att mamman inte löst biljett. Troligtvis hade de båda ordningsvakterna kunnat bemöta kvinnan på ett mildare sätt och ändå återställt ordningen.

Dock lyfter inte debattören bemötandet kvinnan ger ordningsvakterna. En förklaring är att det inte är helt klart vad som hänt, händelsen beskrivs olika beroende på vem man frågar. En klients motstånd rättfärdigar inte övervåld, men bidrar till en eskalerande situation. I

diskursen kring ordningsvaktens ingripande finns en dominerande uppfattning om att dessa bär huvudansvar för hur situationen urartar sig. Det är viktigt att komma ihåg att såväl vakter som klienter bär ansvar för sina handlingar.

Argumentation

[V]i kan konstatera att vi har flera väktare och ordningsvakter än poliser. Men till skillnad från polisen varierar väktare och ordningsvaktens utbildning från en vecka till sex veckor, beroende på vilken utbildningspaket du väljer att köpa. För personer som har fått större roll att sköta ordning- och trygghetsarbetet i stället för polisen är detta oroväckande. Vaktarnas utbildning måste utvecklas och säkerhetsföretagen måste ta större ansvar för övervåldet. En utredning om väktares och ordningsvaktens övervåld, utbildningskvaliteten och deras befogenhet samt säkerhetsföretagens rutiner måste också tillsättas.

Analys och diskussion

Den argumentation som förs trycker på krav på förändringar i ordningsvaktutbildningen och förbättringar vad gäller rättssäkra förfaranden. Problembeskrivningen ämnar frammana rättssäkra förfaranden. Brister i utbildningen resulterar i att de färdigutbildade vakterna inte är rustade för att hantera komplexa situationer. Detta leder till missbruk av ordningsvaktarnas handlingsutrymme och att viktiga regleringar som proportionalitetsprincipen förbises. Konsekvenserna leder till övervåld och en ökad osäkerhet för klienterna då förfaranden inte alltid är rättssäkra.

Det är viktigt att staten går in och tar sitt ansvar för att skydda medborgarna och, i likhet med Kontos aspekt, ser över regleringarna av ordningsvaktutbildningen. Lösningen på problematiken ligger i att förlänga utbildningen och förbättra dess kvalitet genom att se över innehållet och de delmoment som finns. Genom att stärka ordningsvakterna och ge dem en mer gedigen utbildning skulle legitimiteten för dem öka. Även Saarikkomäki ser legitimitetsproblematiken i sin forskning, men ur en finsk kontext.

Debattören menar att ordningsvakter har ”fått större roll att sköta ordnings- och trygghetsarbetet istället för polisen”. Hon missar dock det faktum att vakterna har lydnads- och rapporteringsplikt till polisen samt alltid kan delegera uppgifter till polisen då de inte har de förutsättningar som krävs för att reda ut situationen. Vakterna står under polisens ansvar och ska inte arbeta i polisens ställe utan hand i hand med dem. Sedan är det en annan fråga om det är så i realiteten, med tanke på att vi lever i en tid som präglas av polisbrist.

6 Slutsatser

Analysen av den mediala debatten, som följt på incidenten vid Hötorget den 31 januari 2019, har uppmärksammat de problembeskrivningar och förslag på problemlösningar som framträder i argumentationerna. Både bland de debattartiklar som försvarar och de som fördömer ordningsvaktens handlingsutrymme kan tydliga kopplingar göras till Kontos bidragande aspekt om det statliga ansvaret för regleringen av de privata ordningsvakterna.

Därtill kan kopplingar till Saarikkomäkis fyra aspekter som behandlar civilbefolkningens olika inställning och tillit till poliser respektive privata ordningsvakter till följd av skillnader i dessas utbildning, befattning, legitimitet samt legalitet att bruka våld.

Gemensamt för såväl de debattörer som försvarar som de som fördömer ordningsvakternas handlingsutrymme framhäver att förändringar behöver ske. Förändringar som i grunden beror på att staten skulle behöva gå in och ta ansvar för regleringen av ordningsvakterna, eller ansvar för att reformera ordningsvaktsutbildningen.

Debattörer från båda sidor menar att förändringar och förbättringar i ordningsvakternas utbildning skulle leda till att de färdigutbildade ordningsvakterna är bättre rustade och förberedda för det arbete som ska genomföras, att det skulle stärka dem i deras befattning, vilket således skulle kunna leda till ett rättssäkrare förfarande. I längden skulle det resultera i ökad legitimitet för ordningsvakternas roll som innehavare av ordningshållande befattning.

För de som försvarar ordningsvakternas handlingsutrymme ligger önskan om förändring och förbättring i att stärka de privata tjänstepersonerna. De beskrivs arbeta i en allt hårdare och mer komplex arbetsmiljö till följd av ett skiftande samhällsklimat. Brotten som begås beskrivs från flera debattörer vara fler och av svårare karaktär än tidigare. Det finns därför ett växande behov av säkerhet och ordningshållande. Därför beskrivs ordningsvakter som viktiga av dem som försvarar vakterna.

Bland de som fördömer ordningsvakternas handlingsutrymme ligger också strävan i att förändra och förbättra ordningsvakternas handlingsutrymme. För dem handlar det dock om att skydda civilbefolkningen och att mana till rättssäkrare förfarande för klienter, speciellt då barn finns närvarande. Önskan finns att stoppa förekomsten av rasprofilering och en negativ kåranda bland vakterna.

Genomgående uttryck görs för att ordningsvakterna måste bli mer professionella i sin befattning. Det kräver en mer gedigen utbildning samt att statligt ansvar tas för att se över att ordningsvakterna följer de regleringar som finns. På så vis kan övervåldet stoppas.

Avsikten med debattörernas argumentationer är genomgående att beskriva vad de uppfattar som problem och att komma med eventuella problemlösningar. Detta oavsett om de försvarar eller fördömer ordningsvakternas handlingsutrymme. I längden ska reaktioner leda till krav på förändringar och förbättringar av ordningsvakternas handlingsutrymme och hur detta används.

Debattörerna försöker också att skapa mening och förståelse kring vad som sker med ordningsvakternas handlingsutrymme vid incidenter som den vid Hötorget.

7 Förslag på vidare forskning

Det finns fler angelägna aspekter att utforska som rör ordningsvaktens handlingsutrymme och de gråzoner som växt fram i relationen mellan polis och vakter. Kommande forskning skulle kunna studera det ökande samarbetet mellan polis och militär.

Polisen ska skydda medborgare och hålla ordning i landet. Militären ska skydda landet och medborgarna från yttre hot. Trots de olika befattningarna och arbetsområdena finns sammanhang då de båda yrkesgrupperna samarbetar.

Avsikten med ett sådant samarbete är att skydda medborgare från vissa andra medborgare inom landet. Det handlar om fall då det vuxit fram alternativsambällen inom samhället, de problemklassade förorterna dit polisen inte längre vågar ingripa. Mot denna bakgrund har motioner lagts fram som förslag till riksdagsbeslut, vilka vädjar till ökat samarbetet mellan polis och militär i sådana områden.

Ett forskningsämne skulle vara att studera konsekvenser av denna typ av samarbeten. Leder de till lösningar på beskrivna problem eller till att gråzoner uppstår mellan polis och militär liksom beskrivs i relationen mellan polis och ordningsvakter?

8 Referenser

Primärmaterial

Jansson, Li. 2019. Nu behövs långsiktiga regler för ordningsvakter. *Dagens Samhälle*. 21 februari. <https://www.dagensamhalle.se/debatt/nu-behovs-langsiktiga-regler-ordningsvakter-26260> (hämtad: 2019-04-09).

Kasirga, Kadir. 2019. Debatt: "Inget barn ska se sin mamma nertryckt mot en bänk". *Stockholm Direkt*. 4 februari. <https://www.stockholmdirekt.se/debatt/debatt-inget-barn-ska-se-sin-mamma-nertryckt-mot-en-bank/repsbd!2@Jx5GWVdGMNRWkbBIzTg/> (hämtad 2019-04-09).

Ali, Nasra. 2019. Nu måste vi få skydd från väktarnas våld. *Aftonbladet*. 1 februari. <https://www.aftonbladet.se/debatt/a/Kv5GOe/nu-maste-vi-fa-skydd-fran-vaktarnas-vald> (hämtad: 2019-04-09).

Navjord, Jannika. 2019. Debatt: Ordningstvakt: Vi måste bryta tystnadskulturen inom vaktyrket. *Metro*. 3 februari. <https://www.metro.se/artikel/debatt-ordningstvakt-vi-maste-bryta-tystnadskulturen-inom-vaktyrket> (hämtad 2019-04-09).

Tamsons, Kristoffer. 2019. "Ett oanständigt hat mot en hel yrkesgrupp". *Svenska Dagbladet*. 13 februari. <https://www.svd.se/ett-oanstandigt-hat-mot-en-hel-yrkesgrupp> (hämtad: 2019-04-09).

Wästberg, Olle. 2019. Polisbristen tvingar fram allt fler väktare. *Aftonbladet*. 10 februari. <https://www.aftonbladet.se/debatt/a/qn9bgO/polisbristen-tvingar-fram-allt-fler-vaktare> (hämtad: 2019-04-09).

Sekundärmaterial

Arbman Hansing, Sanna. 2016. Fler väktare och ordningsvakter än poliser. *Göteborgs Posten*. 13 juli. <https://www.gp.se/nyheter/vastsverige/fluervaktare-och-ordningsvakter-an-poliser-1.3477377> (hämtad: 2019-04-16).

Bacchi, Carol. 2010. Foucault, Policy and Rule: Challenging the Problem-Solving Paradigm. Aalborg: Institut for Historie, Internationale Studier og Samfundsforhold, Aalborg Universitet. I *FREIA's tekstserie*, No. 74. DOI: 10.5278/freia.33190049.

Bergström, Göran och Boréus, Kristina. 2012. Diskursanalys. I Göran Bergström och Kristina Boréus (red.). *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. 3. uppl. Lund: Studentlitteratur. 353-415.

Bergström, Göran och Boréus, Kristina. 2012. Argumentationsanalys. I Göran Bergström och Kristina Boréus (red.). *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text- och*

diskursanalys. 3. uppl. Lund: Studentlitteratur. 91-138.

Bene Perlenberg, Csaba. 2017. Staten har förlorat våldsmonopolet. *Expressen*. 29 december. <https://www.expressen.se/kvp/ledare/csaba-perlenberg/staten-har-forlorat-valdsmonopolet/> (hämtad: 2019-04-15).

Bolling, Anders. 2019. Tusentals i manifestation mot övervåld och rasprofilering från vakter och polis. *Dagens Nyheter*. 25 februari. <https://www.dn.se/sthlm/varfor-skulle-just-vaktare-vara-fria-fran-strukturell-rasism/> (hämtad: 2019-04-16).

Ericson, Pernilla. 2019. Tänk dig att kvinnan är vit: Högravid kvinna tvingades av tunnelbanan. *Aftonbladet*. 1 februari. <https://www.aftonbladet.se/ledare/a/zLpxR1/tank-dig-att-kvinnan-ar-vit> (hämtad: 2019-04-12).

Frederickson, George H., Smith, Kevin B., Larimer, Christopher W. och Licari, Michael J. 2016. *The Public Administration Theory Primer*. 3. uppl. Boulder Co: Westview Press Inc.

Gilson, Lucy L. 2015. Michael Lipsky, Street-Level Bureaucracy: Dilemmas of the Individual in Public Service. I Martin Lodge, Edward C. Page och Steven J. Balla (red.). *The Oxford handbook of classics in public policy and administration*. DOI: 10.1093/oxfordhb/9780199646135.013.19.

Hall, Patrik. 2012. *Managementbyråkrati: Organisationspolitisk makt i svensk offentlig förvaltning*. Malmö: Liber.

Hartelius, Alex. 2018. Polisen lanserar ny kampanj - ska locka fler till polisyrket. *Resumé*. 17 maj. <https://www.resume.se/nyheter/artiklar/2018/05/17/polisen-lanserar-ny-kampanj-for-att-locka-folk-till-polisyrket/> (hämtad: 2019-05-14).

Hesserud Persson, Stefan. 2016. Fler kommuner köper trygghet. *Sveriges Radio*. 6 oktober. <https://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=83&artikel=6526623> (hämtad: 2019-04-13).

Hood, Christopher. 1991. A Public Management for all Seasons?. *Public Administration* 69(1): 3-19. DOI: 10.1111/j.1467-9299.1991.tb00779.x.

Justitiedepartementet. 2013. *Offentlighetsprincipen och sekretess: Information om lagstiftningen*. Regeringskansliet. <https://www.regeringen.se/contentassets/bf7be71e6ad145e8a4e4a56ac3c3d726/offentlighetsprincipen-och-sekretess> (hämtad: 2019-04-09).

Karlsmark, Lotta. 2009. Polisens kåranda kan få negativa effekter. *Sveriges Radio*. 7 november. <https://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=83&artikel=3222477> (hämtad: 2019-04-16).

Kaspersen, Valerie. 2019a. Incidenten i tunnelbanan – det här har hänt. *Metro*. 2 februari. <https://www.metro.se/artikel/braket-i-tunnelbanan-det-har-har-hant> (hämtad: 2019-04-12).

Kaspersen, Valerie. 2019b. Experten: Det här får en ordningsvakt göra. *Metro*. 4 februari. <https://www.metro.se/artikel/experten-det-har-far-en-ordningsvakt-gora> (hämtad: 2019-04-

12).

Kontos, P. Alexis. 2004. "Private" security guards: Privatized force and State responsibility under international human rights law. *Non-State Actors & International Law*. 4(3): 199-238. DOI: 10.1163/1571807042794636.

Larsson, Adam. 2018. Polisbrist hos polisen – tvingas prioritera bort larm. *SVT Nyheter*. 30 juli. <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/orebro/resursbrist-hos-polisen-arenden-hamnar-pa-hog> (hämtad: 2019-04-12).

Latific, Vedran. 2018. "Farligt låta bevakningsbolag ta över polisens uppgifter - de utnyttjar otryggheten". *Dagens Juridik*. 26 mars. <http://www.dagensjuridik.se/2018/03/farligt-lata-bevakningsbolag-ta-over-polisens-uppgifter> (hämtad: 2019-04-19).

Letterfors, Alexandra. 2018. Ordningsvakter övervakar stadskärnor. *Sveriges Radio*. 24 april. <https://sverigesradio.se/sida/gruppsida.aspx?programid=83&grupp=21986&artikel=6936928> (hämtad: 2019-04-19).

Lipsky, Michael, 1980. *Street-level bureaucracy – Dilemmas of the individual in public services*. New York: Russell Sage Foundation.

Länsstyrelsen Skåne. 2018. *Ordningsvakt, väktare och trygghetsvärd: Vad visar forskningen?*. <https://www.lansstyrelsen.se/download/18.7ab1493f1677d97be1386f2/1544795999911/Ordningsvakt%20väktare%20trygghetsvärd%20vad%20visar%20forskningen%20rapport.2%2010-12-2018.pdf> (hämtad: 2019-04-09).

Milliken, Jennifer. 1999. The Study of Discourse in International Relations: A Critique of Research and Methods. *European Journal of International Relations*. 5(2): 225-254. DOI: 10.1177/1354066199005002003.

Moufid, Cheyma, Söderlund, Andreas och Dahlin, Patrik. 2019. Gravid kvinna till sjukhus – efter att ha avvisats från tåg. *SVT Nyheter*. 1 februari. <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/stockholm/tumult-vid-hotorget-kvinna-ford-till-sjukhus> (hämtad: 2019-04-12).

Nygren, Susanna. 2019. Vittnade om vakters rasism: Kallade mig feministfitta. *Aftonbladet*. 6 februari. <https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/bK0e05/vittnade-om-vakters-rasism-kallade-mig-feministfitta> (hämtad: 2019-04-16).

Polismyndigheten. 2019a. *Ordningsvakter*. Polisen. <https://polisen.se/lagar-och-regler/ordningsvakter/> (hämtades: 2019-04-09).

Polismyndigheten. 2019b. Polisen. *Polisutbildningens innehåll*. <https://polisen.se/om-polisen/bli-polis/polisutbildningen/polisutbildningens-innehall/> (hämtad: 2019-04-09).

Polismyndigheten. 2019c. Polisen. *Utbildning för ordningsvakter*. <https://polisen.se/lagar-och-regler/ordningsvakter/ordningsvakt-utbildning/> (hämtad: 2019-04-09).

Saarikkomäki, Elsa. 2018. Young people's conceptions of trust and confidence in the crime

control system: Differences between public and private policing. *Criminology and Criminal Justice*. 18(2): 156-172. DOI: 10.1177/1748895817700695.

SFS 1974:152. *Regeringsformen*.

SFS 1984:387. *Polislag*.

Skalnik, Peter och Cheater, Angela. 1999. 'Chapter 12: Authority versus power', *Anthropology of Power*. Taylor & Francis Ltd / Books, pp. 161–172.

<http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=sih&AN=17444883&site=eds-live&scope=site> (hämtad: 2019-04-05).

Skriftlig fråga 2000/01:1157. *Polisens resursbrist*.

Svensson, Adam. 2019. Kvinna till sjukhus efter tunnelbanebråk. *Dagens Nyheter*. 1 februari. <https://www.dn.se/sthlm/kvinna-till-sjukhus-efter-tunnelbanebrak/> (hämtad 2019-04-12).

Sveriges Kommuner och Landsting. 2019. *Barnkonsekvensanalys*.

<https://skl.se/demokratiledningstyrning/manskligarattigheterjamstallldhet/barnetsrattigheter/barnkonsekvensanalys.878.html> (hämtad: 2019-05-14).

UNICEF. *Barnkonventionens historia*. <https://unicef.se/barnkonventionen> (hämtad: 2019-05-14).